

فرهنگ اسلامی در چین

کتاب «اسلام - صراط مستقیم» که مشتمل بر یازده بخش سودمند می باشد بهمت والای آقای دکتر. و. مورگان، تألیف شده است. هر بخشی از این کتاب را یکی از دانشمندان ممالک مختلف اسلامی که صلاحیت اظهار نظر در امور دینی دارند برشته تحریر در آورده است و ما از میان آنها بخش «فرهنگ اسلامی در چین» را که از لحاظ اهمیت بمنزله کتاب مستقلی است برای تالخیص در نظر گرفتیم، نویسنده این بخش آقای «داود سی. ام. تینک» عضو کنسولگری جمهوری چین در بیروت و پیشوای جامعه مسلمین و از سخنوران نامی آن کشور می باشد که تحصیلات خود را در دانشگاه «الازهر» مصر بپایان رسانیده. وی در این بخش مطالب بسیار سودمندی را از قبیل: تاریخ ورود اسلام به چین، طلوع و غروب اسلام در چین؛ آمار مسلمین، تشکیلات دینی مسلمانان در چین، اسلام و کنفوسیوس و بودا و تائو، فرهنگ آموزش و پرورش مسلمانان چین و... مورد بررسی قرار داده است و آقای سید مهدی امین آنرا بفارسی ترجمه کرده است.

ورود اسلام به چین:

در کشور چین که یکی از پرجمعیت ترین ممالک دنیا محسوب می شود؛ اسلام بیش از سایر ادیان و مذاهب موجود در آن مملکت؛ در پیشرفت فرهنگ و اقتصاد و صنمت چین نقش مؤثری داشته است.

برای اینکه تأثیر اسلام در شئون، مختلف مملکتی آنجا روشن شود لازمست از آغاز ورود اسلام به چین تا عصر حاضر تطورات و حالات مختلف اسلام و موقعیت آنرا در میان ادیان دیگر و سایر

تشکیلات آنجا را مورد بررسی قراردهیم .

در تاریخ ورود اسلام به چین میان مورخین چینی اختلاف است و آنچه که از بعضی از سائنامه‌های چینی استفاده می‌شود این است که اسلام در حدود ۳۱۹ هجری در زمان عثمان بتوسط هیئتی مرکب از ۱۵ نفر بسر پرستی سعد بن وقاص وارد چین شده است .

این هیئت از راه اقیانوس هند به بندر «کوانگ چو» وارد شده و بعد بشهر مرکزی چانگان رفته با تحف و هدایائی بدربار خاقان باریافته و ایشان را بقبول کردن دین اسلام دعوت کرده اند . خاقان نیز پس از مطالعه در این دین و مقایسه آن با تعلیمات کنفوسیوس و موافق دیدن بعضی از تعلیمات آنرا با آئین کنفوسیوس اجازه تبلیغ دین اسلام و ایجاد مساجد را در آن مملکت صادر می‌نماید و بعد از آن مسجدی در «سیان جدید» بوسیله مسلمانان بنامی شود . بدنبال این هیئت دینی پنج یاشش هیأت دیگر تبلیغی بنام تازیان سفیدپوش و سیاه پوش در زمان خلافت امویان و عباسیان که روابط دوستانه بین امپراطور اسلام و چین توسعه زیادتری پیدا کرده بود با هدیه‌های گرانبهای بدربار خاقان چین آمدند .

علاوه بر این هیأت‌ها در مدت ۱۵۰ سال که از عمر ورود اسلام به چین می‌گذشت گروه زیادی از تجار مسلمان عرب و ایران از راه دریا و خشکی بمنظور تجارت و بازرگانی بشهرهای مختلف چین از قبیل بندر «کوانگ چو» و نقاط شمالی و شهر دها نک چو» وارد شده و در آن کشور اقامت گزیدند .

اسلام از راه خشکی نیز در میان قبائل شمال غربی چین که توسط سپاهیان اعراب منکوب شده بودند نفوذ پیدا کرد و در عصر سلطنت خاقان «تسوان تسونگ» (ازدودمان تانگ) در این منطقه از چین در حدود هشت هزار سرباز جنگی مسلمان آماده پیکار بودند و خاقان تسوان تسونگ» بوسیله همین سربازان مسلمان بر شورشیان قبایل شمال غرب چیره شد و سربازان مبارز و دلیر مسلمان آنروز را پیاداش این خدمت مورد تکریم قرار داد و زمین های زراعتی برای کشت و زرع بآنها اعطاء کرد و سهولتی در امور زندگانی آنان ایجاد نمود و این پیش آمد هادر اشاعه دین اسلام در آن نواحی تأثیر فراوانی داشت .

عصر طلائئ اسلام در چین

در دوره سلطنت دودمان تانگ و سونگ جمعیت مسلمانان چین باسانی رو بتزاید گذاشت و قدرت فوق العاده‌ئی بدست آوردند زیرا دستکاه حاکمه وقت چون لیاقت و کاردانی آنها را در تجارت و کشورداری مشاهده می‌کردند آنها را مورد تشویق قرار می‌دادند ، بخصوص در دوران حکومت نودساله دودمان «یوان» که مؤسس آن «قوبیلای قآن» بود پیشرفت بسزائی

نمودند زیرا رفت و آمد در سراسر مملکت چین برای مسافران داخلی و خارجی از هر جهت آزاد شده و عده‌ای از تجار و پزیشکان و افسران و صاحب‌منصبان سایر ممالک اسلامی ؛ بچین مسافرت کرده و چون افراد لایقی بودند در ادارات لشکری و کشوری وارد شدند و بقول «رشید الدین فضل‌الله» مورخ ایرانی «هشت حاکم از دوازده حاکم دوازده بلوک چین مسلمان بودند» و بنا بر نوشته پرفسور «تینگ بشو» و «مورخ نامی چین» متجاوز از سی نفر از مسلمانان شخصیت‌دار در دربار پکن داخل شده و حکومت نه‌ایالت چین را بدست گرفتند چنانکه فرمانده کل نیروهای اعزامی مغول به‌چوان و حکومت همان ایالت شخصی بنام «سید اجل» بود که خدمات گرانبهایش بچین مورد ستایش تمام اهالی چین است .

پس از انقراض دودمان «یوان» بدودمان «مینگ» زمام امور کشور چین را بدست گرفت و در عصر سلطنت این دودمان که بالغ بر سه قرن میشد نفوذ مسلمانان رو به‌تزايد گذاشت ولی این وضع دیری نپایید که توسط اقلیت منچوها برهم خورد و منچوها قریب ۲۷۵ سال در چین زمام امور مملکت را در دست گرفته و رویهٔ بیرحمانه‌ای نسبت بمسلمانها و سایر فرق موجود در آنجا در پیش گرفتند زیرا مسلمانها خواستار اعادهٔ دودمان مینگ بودند و در مدت ۵۴ سال چهار شورش بزرگ توسط مسلمانها علیه منچوها صورت گرفت و در اثر این مبارزات دامنه‌دار اکثر مسلمانها از هستی ساقط و روحیهٔ آنها بکلی شکسته شد و از دخالت در امور دولتی و سیاسی کنار کشیدند تا اینکه خاندان سلطنتی از جمله دودمان «چینگ» که چند قرن بر مردم چین حکومت می‌کردند بمقوسط دکتر «سون پات‌سن» مؤسس جمهوری چین بکلی منقرض گردید و مسلمانها روح تازه‌ای یافتند زیرا جمهوری چین سیاست ملایم‌تری نسبت بمسلمانها در پیش گرفت و مقامات جمهوری چین در طی نطقهای خود میگفتند که این حکومت متعلق به پنج نژاد چینی : هان، مان (منچو) ؛ منگ (مغول) هوی (مسلمان) ، تساتک (تبتی) میباشد ، از این جهت مسلمانها دوباره وارد امور کشوری شدند ولی از وقتیکه خاک اصلی چین بدست کمونیستها افتاد مسلمانها (روحانیون و مردم مسلمان) بجزیرهٔ تایوان که اکنون موسوم بفرمز است مسافرت کردند و اتحادیهٔ مسلمانان چین را در آنجا ترتیب داده و بمبارزهٔ خود علیه کمونیستها ادامه می‌دهند .

آمار مسلمانان چین

آمار مسلمانان چین بطور دقیق معلوم نیست ولی آماری که در سالنامهٔ ۱۹۴۸ که در شهر «چونگ کینگ» انتشار یافته تعداد جمعیت مسلمانان چینی را در حدود ۴۸۱۰۴۰۰۰ نفر ذکر میکنند و انتشارات رسمی دولتی آنرا تأیید می‌کنند اگر جمعیت مردم چین را ۵۰۰ میلیون

نفر فرض کنیم تعداد مسلمانان چین ۱۰ درصد آنها را تشکیل می‌دهد این عده از مسلمانان در ایالات شمال غربی و شمال شرقی و در شهرهای «هوانان هوپی»، «شان‌توک»، «سچوان» و ایالت آنهوی و در ایالات کیانگو، چکیانگ، فوکین و کوانگ‌تونگ و... سکونت دارند و تعداد ۳۶ مسجد از طرف مسلمانان در شهر تانگینگ بنا شده است و در جزیره «تایوان» طبق آمار موجوده در حدود ۶۰۰۰ هزار مسلمان بکسب و کار خود مشغول اند. مسلمانان در چین بتجارت ماهیگیری، جواهر فروشی؛ بمعاملات چای، چرم و خز و تربیت حیوانات اهلی و کشت و زرع و طبابت و معلمی و... اشتغال دارند.

اسلام و سایر مذاهب

مردم چین پیرو ادیان و آئین‌های مختلفی هستند: آئین کنفوسیوس و تائو بودا و ادیان اسلام، یهود و نصاری. آئین کنفوسیوس و تائو بودا در واقع از مکاتب فلسفه اخلاق و آراء سیاسی بشمار می‌روند و از این جهت است که خود کنفوسیوس اقرار نمود که «کار من بیشتر نقل و تحویل است نه ایجاد و ابداع و من بقدماء و نیاکان ایمان دارم»؛ کنفوسیوس اخلاقیات خود را بر روی پنج رابطه اخلاقی؛ صدق، صفا، تسلط بر نفس؛ حفظ رسوم اجداد گذشته و سعی در کسب تقوی و فضیلت قرار داده است لائوتزه مؤسس تائوئیسم آئین خود را نیز بر اساس اخلاقیات و طرز اعمال مردم نسبت بهمدیگر بنا نهاده است و در تعلیمات خود پیروان خود را بر پیروی از طبیعت و عدم مداخله در کار طبیعت و تهذیب نفس و دوری از حسادت و همچشمی و... دعوت می‌نماید.

آئین بودا نیز با اینکه در تحت حمایت دولت در میان مردم چین نفوذ زیادی پیدا کرد و مسلمین نیز در اثر قطع بودن روابط آنها با سایر ممالک اسلامی تحت تأثیر تعلیمات بودا قرار گرفتند و در بعضی از آداب بودا پیروی کردند چنانکه مساجد خود را بشکل معابد بودائی و کنفوسیوسی میساختند ولیکن اسلام با هیچ‌یک از این آئین‌های سه‌گانه سازگار نیست زیرا آنها پیروان خود را پیوسته بتها و هیاهای تشویق میکنند و اصول آئین خود را در جنبه‌های مادی زندگی بشری محدود ساخته اند ولی اسلام بخدای یگانه‌ایکه دارای شکل و وضع نبوده و زمانی و مکانی ندارد معتقد میباشد و از پرستش بتها و هیاهای پیروان خود را منع می‌کند و نسبت بآینده نیز نظر مخصوصی دارد.

تشکیلات دینی مسلمانان:

مسلمانان چین عموماً سنی و مطابق فقه حنفی عمل می‌کنند و عقاید آنها بمرور زمان در اثر کمی ارتباط با سایر مسلمین خارج از چین و فقدان رهبران دینی شایسته انحرفاتی پیدا

کرده و باخراقات مخلوط گشته است ولی عده‌ای از علمای آنجا بعد از مسافرت بخارج چین از قبیل مکه ، مصر ؛ ترکیه و مطالعه در تشکیلات فرهنگی آنها آوازه اصلاحات در تشکیلات دینی را در داخل کشور خود شروع کردند و عده دیگر از علما با آنها بمخالفت برخاستند و بدین ترتیب علمای مسلمانان چین بدو فرقه تقسیم شدند ۱- فرقه جدید که طرفدار اصلاح در سازمان امور دینی هستند . ۲- و فرقه قدیم که مخالف تحول و اصلاح در تشکیلات دینی و اکنون فرقه قدیم در اقلیت قرار گرفته اند .

در چین از سال ۱۳۳۹ که تاریخ تأسیس جمهوری در چین است سه سازمان بمنظور متحد کردن مسلمانان چین و پیشرفت اسلام ایجاد شده است :

۱- « جامعه مسلمین ترقی خواه چین » که در سال ۱۳۳۲ هجری در پکن توسط آخوند « وانگ هائو » تأسیس یافت ؛ اولین هدف وی اضافه کردن چند ساعت درس عربی و تفسیر قرآن در ساعات درس مدارس ابتدائی بود ولی چون از مسیر اصلی خود منحرف شد و رنگ سیاسی بخود گرفت تلاشی شده از بین رفت .

۲- « اتحادیه مسلمانان چینی » که در آغاز جنگ چین و ژاپن در سال ۱۳۵۶ هجری بتوسط یک فرماندار مسلمان تأسیس یافت ؛ هدف از تشکیل این سازمان جلب مساعدت دول اسلامی برای مبارزه با قوای ژاپن بود .

۳- « انجمن ادبی مسلمانان » که در سال ۱۳۴۵ هجری در شهر شانگهای بوسیله حاجی جلال الدین هاتنه چنگک تأسیس یافت این انجمن از سیاست دوری می کرد ؛ مهمترین برنامه این انجمن ترجمه قرآن بزبان چینی بود ؛ این انجمن نشریه‌ای بنام « مجله ماهانه مسلمانان چین » منتشر کرد ، یکی از کارهای خیر این انجمن ایجاد دانشرانی برای تربیت معلم و ایجاد کتابخانه عمومی برای مطالعه کتب سودمند دینی بود .

فرهنگ و آموزش و پرورش مسلمانان چین :

روش تعلیم و تربیت در میان مسلمانان چین دوش بدوش پیشرفت تمدن و علم چندان ترقی نکرده است ، و مهم ترین نقصی که در امر تحصیل آنها دیده می شود همانا فقدان برنامه منظم و هم آهنگ نبودن دروس آنان با مقتضیات عصر و کهنه بودن بعضی از مواد تحصیلی و اعطاء آزادی فوق العاده بمحصلین است .

چون گروه روشن ضمیری متوجه این نقائص بودند ب فکر افتادند که مطابق پیشرفت سایر علوم باید تحولی در طرز تحصیل علوم اسلامی ایجاد کنند و لذا مدارسی بسبک جدید بمنظور تعلیمات دینی بنا کردند از جمله سه مدرسه بنام : « دانشسرای چنگک تای » ، « در پکن » ؛

دانشسرای اسلام در «شانگهای» و آموزشگاه عالی «مینگ ته» در «کونمینگ» . این مدارس در اثر سعی فوق العاده خود توانستند در حدود ۲۸ دانشجو بدانشکده الازهر برای تکمیل تحصیلات خود بفرستند ولی متأسفانه در بجهت جنگ بین چین و ژاپن این مؤسسات دینی بمللی تعطیل شد و بعد از خاتمه جنگ امید تجدید حیات میرفت که انقلاب کمونیستی در چین پدید آمد و افتتاح آنها را بتاخیر انداخت .

در دوره جمهوری متجاوز از هزار مدرسه ابتدائی و تعداد زیادی آموزشگاه عالی برای تعلیمات عمومی دایر گردید ولی اکثر آنها در اثر کم بودن بودجه مجبور بتعطیل گردید ، در دانشگاههای «پکن» و در دانشگاه مرکزی ، و دانشگاه «یون نان» و دانشگاه «چونگ سان» کلاسهای متعددی برای تعلیمات علوم اسلامی تأسیس شده بود و اکنون نیز در جزیره فرمز در دانشگاه «تایوان» و دانشگاه «تسون چین» بعضی از رشتههای علوم اسلامی تدریس می گردد مسلمانان چین در طی ۳۰ سال از آغاز تأسیس جمهوری تاجنگ چین و ژاپون قدمهای بزرگ فرهنگی برداشتند از جمله چند مجله و روزنامه محلی مذهبی منتشر کردند و بعد از خاتمه جنگ ، سخنرانیهای دینی و مواعظ مذهبی توسط اعضا انجمن مسلمانان متحد از رادیو بتمام جهانیان پخش گردید این برنامه بتوسط عده ای از دانشمندان علوم اسلامی ترتیب داده شده بود که بسیار مورد استقبال مردم قرار گرفت و اکنون نیز پخش برنامه های سودمند اسلامی از رادیو «تایوان» واقع در جزیره فرمز ادامه دارد ؛ علاوه بر اینها بتازگی ترجمه ای از قرآن مجید بزبان چینی در تایوان منتشر گردیده است و اداره فرهنگ تایوان نیز قدمهای مؤثر دینی برداشته ، از جمله از علمای بزرگ ممالک اسلامی دعوت کرده است که عضویت کمیته ادبیات جهانی را که بمنظور ترجمه کتب عربی و فارسی بزبان چینی است قبول کنند .

کیفر گناهان

حضرت رضا (ع) فرمودند : «هر وقت مردم بگناه تازه و بی سابقه ای آلوده شوند ؛ خداوند آنها را ببلاه تازه ای دچار می نماید.»

(کافی ج ۲ ص ۲۷۵)

امیر مؤمنان (ع) می فرمایند: خداوند از هیچ مردی آسایش و زندگی راحت را نکرفته است مگر بعلت گناهی که مرتکب شده اند ، و خداوند هرگز ببندگان خود دستم نمی کند .

(نقل از کتاب المستطرف)

(بقیه از صفحه ۴) مالکلم ایکس، رهبر مسلمانان سیاه پوست در نیویورک، باز در باره هدفهای جمعیت بخبر نگاران گفت: «... ما سالیان دراز با خواهش و تمنا از مرد سفید پوست تقاضا نمودیم که ما را در جامعه خود راه دهد، ولی وی کوچکترین وقتی بما نگذاشت، اما حالا که خواهان تجزیه هستیم اورا تکان داده و هراسان نموده ایم. اگر به سفید پوست التماس کنید که اجازه بدهد در رستورانش غذا بخورید، با این عمل، فقط حس خودپرستی ویرا ارضاء میکنید، ولی ما معتقدیم که کاربردگان سیاه پوست در مدت ۳۱۰ سال گذشته، بیش از صرف یک فنجان قهوه در رستوران سفید پوستان و داشتن خانه مسکونی در محله آنان؛ ارزش دارد... ما حتی نام بردگی خود را به مرد سفید پوست پس میدهیم، چنانکه ویسکی، مواد مخدره و سایر صفات مذموم را سابقاً با او مسترد داشته ایم!.. عدهای از اعضای جمعیت سابقاً مسیحی، معتاد؛ بیکاره و.. بودند و سفید پوستان اکنون خیال میکنند که فقط عدهای افراد نادان و عاطل و باطل عضو این جمعیت هستند ولی ما تصور نمیکنیم در تمام امریکا هیچیک از تشکیلات سفید پوستان با اندازه ما اقرااد باهوش ولایق داشته باشد». (۱)

(۱): از گزارش خبرنگار اطلاعات - شماره ۱۰۵۷۲ - .

(بقیه از صفحه ۶۰) ناراحتیها و آلام جسمی و روحی خویش می افزایند.

آنچه که بیش از همه مایه تآثر و تأسف است اینست که راهزنان سعادت جامعه؛ از این موقعیت سوء استفاده کرده؛ وسائل و سرگرمیهای ناجور و خسته کننده و زیان آور در اختیار این مردم خسته و فرسوده میگذارند و آنان را باینگونه تفریحا و سرگرمیها مشغول و سرگرم می سازند!

صاحبان اینگونه اماکن و مراکز؛ تنها مقصودشان اینست که سرگرمیهای جانب تر و لذت بخش تری در اختیار مردم بگذارند و لو آنکه هزاران مفاسد اخلاقی و زیانیهای جسمی و روحی و اقتصادی از آن مراکز تفریحی عائد جامعه گردد؛ البته آنها بازگاتند و در جمیع کارها تنها سود مادی را در نظر میگیرند؛ هیچگاه فکر نمیکنند ۶۰ میلیون بطاری شراب در عرض یکسال (۱۳۴۰) چه عواقب سوئی برای این ملت بیچاره در پیش خواهد داشت (۱) و یا از صرف ۲۵ میلیون تومان پول که در مدت یکماه تنها مردم تهران بسینماچینا میدهند و چه بسا برای دیدن یک فیلم مضر ۴ تا ۵ ساعت وقت عزیز خود را صرف می کنند (۲) و از دیدن فیلمهای جنائی و عشقی و مانند آن، چه زیانیهای جبران ناپذیری عائد آنها میگردد.